

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXXI. Capitis partium consideratio ac primum de capillis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

alium ferè occiput pertinent. Semicircularem porò motum quatuor alij exigui perficiunt: duo ex occipite medio obliquè ad transfuersum sui lateris primæ ceruicis vertebræ processum: aliique duo ex secundæ vertebræ spina obliquè item ad transfuersum primæ processum progredientes. Dum autem ad latera inclinatur ad humerum dextrum aut sinistrum, non peculiari villo agitur musculo, sed illis ipsi, quos cõmemorauimus, si qui sunt vnus lateris trahant laxatis oppositis. Ita quatuordecim omnino sunt, vtrinque septem, caput mouentes muscoli.

Ceruicem mouentes musculi.

Cæterum secundarios etiã habet motus, quibus ceruicem sequitur. Hæc autem & flectitur, & extenditur, & in vtrumque latus inclinatur; octo prorsus musculis. Flectitur tum longis duobus ex quinta & superiorum thoracis vertebrarum lateribus vtrinque ab œsophago ad primam ceruicis vertebram aut etiã interdum occipitis os deductis. Tum scalenis totidem ex prima vtriusque lateris costa ad omnes ceruicis vertebrarum processus pertinentibus. Extenditur verò totidem: quorum bini ex superiorum dorfi vertebrarum processibus ceruicis processus petunt: totidèmq; ex septimæ & superiorum thoracis spinis, quo loco articulantur vertebræ, in ceruicis spinas inferuntur. Qui vero superest motus ad latera, eodem, quo de capite diximus, modo fit: illius scilicet lateris trahentibus musculis oppositisque cessantibus.

Spinam mouentes musculi.

Iam quoniam similis motus in tota quoque ceruicis spina, illius quoque motores subiiciam musculos. Octo illi numerantur. Quorum duo ab ilium ossis posteriori parte ad duodecimam thoracis costam ascendunt, omnium interim lumborum processibus affixi. Duo ab infimo osse sacro ad primam vsque thoracis vertebram progrediuntur. Duo sub his ab eodem osse altiori ex ortu ad vndecimam thoracis eiusdem vertebram terminantur. Ac demum duo ab hac eadem vndecima vertebræ ad primam vsque thoracis eiusdem ducuntur. Primi duo flectunt antrosum spinam: nec parum iuuant recti abdominis musculi thoracem deorsum trahentes. Reliqui omnes extendunt, eam præsertim spinæ partem, cui affixi sunt maioris quippe est operæ corpus graue sursum retrorsum extendere, quàm deorsum flectere. Denique ad latera quoque flectitur spina & erigitur; alterius scilicet lateris trahentibus musculis, oppositisque laxatis. Sed iam singulas capituli partes consideremus.

CAPITULI PARTIUM CONSIDERATIO. AC PRIMAM DE CAPITULI.

CAPVT XXXI.

Capituli partes quæ.

Ristoteles in 1. libro de animalium hist. cap. 7 eam duntaxat partem, quæ capituli tectæ caluaria in nobis dicitur, tripartitò diuisit, in priorem partem, posteriorem, & mediam; hoc est in sinciput, occiput, & verticem. At ampliori significatione totum etiã illud nominamus caput, quod sustentatur collo primæque illius innititur vertebræ; & in bestiis totum capituli intectum est. Cuius partes sunt caluaria & facies. Ambæ rursus aut continentur sunt, aut contentæ. Caluariæ continentur sunt capilli,

cuticula, cutis, membrana carnosa, pericranium, periostium, cranium & meninges dug, contentæ cerebri & cerebellum cum neruis, qui ex illis procedunt. Facies cõtinentes partes hæc commemorantur; frons, tempora, genæ, labia, mentum; contentæ autem, ferè sensuum organa, oculi, aures, nares, lingua; ambæque maxilla.

Pilorum tota congeries coma vocatur. Eorum materia excrementosa est, ex coctione, quæ fit in membris, terreus halitus, crassus, fuliginosus & adustus, ad cutem per poros exhalans. Hic enim viscoso admixtus humido adhærescit atque vt fumus quispian consistit; indeque pili existunt. Et quoniam exhalat ad cutem pilorum subiectum euadit cutis: quare hæc abscissa non nascitur pilus; cuiusque varietatem pilorum quoque varietas sequitur. Viuis pariter ac terrestribus propriè insunt: neque his omnibus, sed homini, equo, cani, boui & similibus; reliquis animalium potius quidpiam, vt leoni iuba; oui vellus, capræ villi, herinæ co aculei; volucribus item pennæ, piscibus squammæ, crustatis crusta, arboribus & plantis folia.

Efficiens autem causa calor est euaporans excrementosamque materiam pellens. Finis communis est, vt superflua secerentur meteria, quæ corpori obesse plurimum, morbosque adduceret. Bestiis verò instar vestium sunt atque à frigore ceterisque iniuriis tœnentur. Homini, qui mente ac ratione valet, atque vsu manuum omnia sibi necessaria & commoda parare potest, in capite velut cerebri propugnaculum sunt & à frigore caloreve externo defendunt; neque solum quod plurimum ibi fit per cranij futuras euaporatio, sed etiã propter illius membri necessitatem abundant maxime in capite pili: In superciliis sudores frontis arcent, ne ad oculos defluant eosque lædant; vix tamen cresunt; quia in parte prorsus ossæ & absque furua deest materia. In palpebris item tum oculos ab externis incuris custodiunt; tum obumbrando quoquo modo & dirigendo aciem aspectum iuuant. Ibi quoque parum cresunt, quod in membrana sit nec magno opere excrementosa palpebrarum materia. Sed & impediunt aspectum, si nimium producerentur: In mento & barba ad reuerentiam dixeris pertinere: idè maribus potius nascuntur, quàm feminis. Nam & calidior sexus. Denique circa genitalia honestatem faciunt ac turpitudinem tegunt. In partibus ceteris nec abundant magno opere, nec vllum habent vsum sed materiæ solam necessitatem: aut generalem illum, vt excrementosa secerentur meteria. Cùmque in quinque præcipuè locis nascuntur homini pili, in capite, superciliis, ciliis, mento, & genitalibus; soli capitis pili vocantur capilli; quasi capitis pili.

Canities porò pilorum aegritudo est, quæ deficiente calore oritur, cum humorem pilique materiam coqueret satis non valet. Ideò enim putrescit. Et ex morbo interdum aliqui canuerunt; deprauata scilicet cuti, vt confirmat Philosophus in 3. de hist. cap. 11. & 5. de ortu cap. 4. qui post sanitatem calorisque integritate recuperata pristinum quoque pilorum colorem recuperat. Quæ etiã veneri nimium indulgent aut grauioribus negotiis occupantur, canescunt citius, quod magno opere debilitetur calor. Quibus item crassior capillus est: quoniam plus humoris habent; quod aegrius dissoluatur. Quibus autem tenuis & mollis, quod minus

Capilli cuiuslibet. Canities pilorum.

nus habet humidum idque tenuius, quod facilius consumatur; ij aut nunquam aut tarde canescunt: Tuuare plurimum si oleo aquae permixto inungaris sapienter auctor est in 5. de ortu cap. 5. Aristoteles. Refrigerans enim aqua calorem externum arcet, qui putredinem adfert; oleumque ne facile siccetur, prohibet.

Quamquam non ex putredine semper aegritudineque pilorum canities nascitur: sed ex aliis etiam causis. Tum ex sola caloris imbecillitate, qui materiam non potest perfecte resolueret. Ita iuuenes aliqui sani ac robusti visuntur profus cani. Tum ex ingenti quopiam timore, quo ad interiora calor confugiat: quemadmodum quibusdam accidisse scimus, ut vnica nocte repente canuerint. Tum demum ex nimia siccatione: sicut segetes a sole adultae albescunt. Constat verò sulphuris fumo aliisque artibus capillorum colores a mulierculis immutari, de quibus Albertus & alij.

Canities
hominis
propria.

Solius autem hominis proprium esse canescere dixit in sua introductione Porphyrius; & confirmavit Philosophus in cap. 1. & 3. commemorati iam libri 5. Etij equum quoque addidit in eodem cap. 3. & 5. quoquomodo videri canescere, quod os, quo cerebrum continetur, tenuius habeat. Cur verò hominis proprium sit, causam reperies in problem. 62. sect. 10. Cetera namque animalia pilos quotannis mutant: aut si non mutant, haud longam habent vitam; pilusque non senescens neque canescere. Homini neque deciduus pilus, & vita longa. Sed potior extat ratio in cap. 4. & 5. scriptis iam indicati libri. Homo namque praeter ceteris maximum proportionem corporis & humidissimum ac frigidissimum habet cerebrum. Quare cum humor non nisi ab innato calore dissoluatur, putrefcat ab externo; senectute adueniente innatus calor debilitatus humorem nequit consumere: atque ut cibus non coctus aegritudinem adducit corpori; sic humoris non coctus putrescens canitiem adfert velut pilorum aegritudinem seu cruditatem humiditatis in cerebro, ut loquitur Aristoteles in cap. 1. eiusdem libri.

Decalari
sic.

Caluescit etiam homo. Et in 3. quidem hist. lib. caluities definitur capitis esse laxitas: at in quinto de ortu libro, amissio, defluxus, & casus pilorum ex capite; qui ex calidi & pinguis humoris inopia nascitur: quemadmodum in plantis huiusmodi humoris defectu cadunt folia. Sed & potest cadere pilus aut quod illius substantia fuerit in radice consumpta quod in quibusdam morbis euenit. Aut quod cutis quapiam ex causa obdurerit plus aequo. Cessare namque in ea pilum oportet: proptereaque cicatricibus non adnascitur. Hominem maxime animalium omnium decalari constat; nec nisi post pubertatem feminisque emissionem: praesertim si veneri nimium indulgeat. Plurimum enim caloris & humoris amittit, citiusque refrigeratur & siccatur. Sola tamen anteriori, non posteriori capitis parte caluescimus: quoniam anteriori cerebrum frigidissimum continetur. Feminae, spadones, & pueri non caluescunt, quod semen non emittant. Eandem ob causam castratos boves legimus in problem. 56. sect. 10. habere maiora cornua: quod superflua materia, quae semine fuisset eiecta, conuertitur in cornua. Sed feminis & pueris ea quoque occurrit causa, quod perquam humida corporis constitutione sunt. Quocirca in problem. 5. sect. 31. cum quaesitum esset, cur qui nati sunt

caeci, caluescant nunquam, responsum fuisse reperies; quoniam abundat nimium in illis humor in capite, qui tum caecitatis fuit causa, coagulando & obruendo oculos, tum capillis materiam suppeditat.

DE PERICRANIO periostio, & cranio.

CAPVT XXXI.

Per cranium dicitur membranae carnosa dicendum esset; nisi de illis antea fuisset dictum. Ut enim toti corpori communes sunt, ita specialem nunc considerationem non postulat.

Proximum his est *periostium*, dura & praevulsa membrana: quae ex dura menynge percranij suturas, quibus illa adheret, erumpens circa cranium extenditur: inde nomen accepit. Haec tum totum integrit ac tuetur cranium: tum duram suspendit menyngeum craniumque adfirmat, ne in cerebrum prolabatur.

Pericranium.

Non tamen immediate incumbit cranium, sed tenuioris alterius membranae interuentu, quae ut ceteris ossibus, ita cranium quoque obducitur: generalique vocabulo *periostium*, hoc est circa os appellatur. Aegre sane diuellitur ab offe: si diuulseris, nudam habebis caluam seu caluariam: quam *periostium* dicimus, quod quasi *periostium*, id est galea, incumbat cerebro illudque obuallet ac defendat. Hac quippe cauitate ut proprio domicilio cerebrum continetur. Crassum vbi que est os cranij, ut firmum esset cerebro propugnaculum: crassiorque posterior pars, quam occiput occupat. Tum quod crassius iungitur vertebri, & quasi spinae principium existit. Tum quod maius ibi admodum fuit propugnaculum, vbi maius erat periculum.

Periostium.

Cranium.

Anteriori namque parte adsunt exploratores oculi, qui damna imminetia praevideant. Sed etiam posteriori parte cerebellum siccius continetur, anteriori mollius cerebrum. Rarum tamen & plurimum peruium foraminibus: tum ne pondere nimio grauaret: tum ut succum aliquem pro alimento contineret, locusque simul esset perspirabilis. Eandem ob causam non vnicum os integrum factum est, sed plurium congeries: quorum contextu futurae fiunt, quibus tum ab externis iniuriis minus patitur, dum cum ipsis ossibus terminantur fracturae neque per totum progrediuntur cranium: tum alligatur dura menynx tum pericranium emergit: tum exhalant fuliginosi vapores. Si quidem corpori vniuerso velut tectum calidae domui; & ut Hippocrates loquitur in 4. libro de morbis & in epist. ad Demetrium Regem, tanquam encubita, quae vndique ad se trahat, impositum fuisse videtur. Propterea cum homo plus, quam animalia cetera caloris habeat, cum Aristoteles in 2. de partibus ca. 5. plures in capite futuras, & plures mare, quam feminam, habere scripsit; ut spirantior esset locus, qui vaporibus pluribus atque exhalationibus abundat. Quare non fuerit mirum, si feminas grauiora, quam viros, capite gestare pondera videamus, si pauciores futuras habeant. Tres verò praecipuae obseruantur. Prima anterior transversa in sinu capite, quae coronalis nominatur, siue ex figura litterae,

Cranij futurae.